

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO.410.002.02.2020

Pani
Dorota Silska
Dyrektor Szkoły Podstawowej
z Oddziałami Integracyjnymi nr 9
im. Bohaterów Westerplatte w Koninie
ul. Fikusowa 8, 62-502 Konin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/070 Zabezpieczenie szkół przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 9 im. Bohaterów Westerplatte w Koninie; ul. Fikusowa 8, 62-502 Konin (dalej: Szkoła albo SP)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Silska, Dyrektor Szkoły, od 1 września 2016 r. (dalej: Dyrektor)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. 2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2020 (do 9 lipca), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem ¹ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Zbigniew Truszkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli: nr LPO/32/2020 z 28 lutego 2020 r. i nr LPO/60/2020 z 4 czerwca 2020 r. (akta kontroli str. 1-2, 4-5)

¹ Dalej także: kontrolowany okres albo badany okres.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 (dalej: ustawa o NIK)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Szkole, w latach 2019-2020 (do 9 lipca), podejmowano działania dla zapewnienia bezpieczeństwa uczniom i pracownikom na wypadek wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych⁴, jednak nie zawsze czyniono to z należytą rzetelnością.

W SP obowiązywały procedury postępowania opracowane na podstawie zdiagnozowanych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, jednak niektóre rozwiązania przyjęte w tych procedurach były niekompletne i niedostosowane do realiów Szkoły, a także zawierały błędy merytoryczne. Mogło to utrudnić lub nawet uniemożliwić, podejmowanie po wystąpieniu zagrożenia, prawidłowych działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa członkom społeczności szkolnej. Uczniów i pracowników zapoznano z ww. procedurami, jednak nie weryfikowano ich praktycznej znajomości. Przeprowadzono szkolenie dla nauczycieli dotyczące bezpieczeństwa uczniów, jednak nie zapewniono systematycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji z obiektów szkolnych oraz ćwiczeń na wypadek większości zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych zdefiniowanych w obowiązujących w Szkole procedurach. Na zaistnienie ww. nieprawidłowości miały wpływ ograniczenia finansowe oraz - w ostatnim okresie - epidemia SARS-CoV-2⁵.

W SP sporządzone zostały plany ewakuacyjne, a drogi ewakuacji w budynkach były właściwie oznakowane, oświetlone, dobrze widoczne i łatwo dostępne. W wyposażeniu i infrastrukturze budynków Szkoły nie stwierdzono odstępstw od wymogów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach⁶. Obiekty te były zabezpieczone przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, a ich stan był weryfikowany poprzez kontrole zapewnienia bezpiecznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

W SP prowadzono też aktywną współpracę z przedstawicielami: policji, jednostek organizacyjnych urzędu miasta, państwowej inspekcji sanitarnej, miejskiej poradni psychologiczno-pedagogicznej, stowarzyszeń oraz sądu rejonowego, w zakresie upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń. W ramach posiadanych środków finansowych dążono do ich jak najlepszego wykorzystania przy realizacji zaleceń pokontrolnych państwowej straży pożarnej, mających poprawić bezpieczeństwo obiektów szkolnych.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Na potrzeby niniejszej kontroli za zagrożenia wewnętrzne uważa się zagrożenia fizyczne spowodowane m.in. posiadaniem przez ucznia na terenie szkoły noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu, bójki (pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie połączone np. z kradzieżą - w potocznym znaczeniu tych słów, według przyjętej przez NIK metodyki, a nie w rozumieniu art. 158, 217, 278 i 280 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950, ze zm.)). Natomiast za zagrożenia zewnętrzne uważa się zagrożenia fizyczne wynikające m.in. z wtargnięcia napastnika do szkoły, podłożenia ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku oraz ze stosowania skażenia chemicznego lub biologicznego.

⁵ Od ang. Coronavirus Disease 2019 – ostra choroba zakaźna układu oddechowego wywołana zakażeniem wirusem SARS-CoV-2, który przenosi się drogą kropelkową, a u niektórych chorych wywołuje ciężkie zapalenie płuc i zespół ostrej niewydolności oddechowej wymagający zastosowania wentylacji mechanicznej.

⁶ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm., dalej: rozporządzenie z 31 grudnia 2002 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania dla zapewnienia bezpieczeństwa w szkołach w sytuacji wystąpienia zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych

Opis stanu faktycznego

1.1. W Szkole opracowano procedury na wypadek zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych (dalej: Procedury), które wprowadzono do stosowania 27 września 2019 r. zarządzeniem Dyrektora⁸. Procedury określały sposoby postępowania na wypadek powstania:

- zagrożeń zewnętrznych w zakresie m.in.: konieczności ewakuacji w trakcie lekcji i przerwy, wraz z zasadami postępowania po ogłoszeniu alarmu, wtargnięcia napastnika (terrorysty) do SP, podłożenia ładunku wybuchowego, podłożenia podejrzanego pakunku, skażenia chemicznego lub biologicznego Szkoły,
- zagrożeń wewnętrznych w zakresie postępowania w przypadku m.in.: zachowania ucznia, które zagraża bezpieczeństwu jego lub innych osób, postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel zostanie zaatakowany przez ucznia oraz na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego.

(akta kontroli str. 8-52)

Procedury, dla każdego zagrożenia odrębnie, opracował zespół pracowników SP powołany przez Dyrektora, z którą konsultowano projekty procedur. Procedury reagowania na ww. zagrożenia opracowywano w Szkole od grudnia 2016 r. Uwzględniały one wytyczne i rekomendacje dotyczące zapewnienia bezpieczeństwa w szkole oraz propozycje działań, jakie należy podjąć w środowiskach szkolonych wspólnie z nauczycielami i rodzicami dzieci, które wskazano w „Bezpiecznej szkole” - rekomendacjach i wytycznych dla dyrektorów szkół i organów prowadzących szkoły⁹.

Ponadto, zarządzeniem Dyrektora nr 2/2017 z 13 lutego 2017 r. wprowadzono Instrukcję bezpieczeństwa pożarowego na wypadek pożaru i zagrożenia terrorystycznego, a jej zarządzeniem nr 12/2019 z 3 października 2019 r. wprowadzono Instrukcję Alarmową - zasady postępowania w przypadku uzyskania informacji o podłożeniu lub zlokalizowaniu urządzenia wybuchowego w obiekcie użyteczności publicznej.

(akta kontroli str. 53-83, 84-88, 89-118)

W Szkole wyznaczono osoby odpowiedzialne za zarządzanie w przypadku wystąpienia zagrożenia, przydzielając im role i zadania do wykonania¹⁰, powierzając Dyrektor i jej trzem zastępcom obowiązek uruchomienia właściwych procedur na wypadek powstania zagrożeń. Do czasu przyjazdu wyspecjalizowanych służb państwowych, Kierownikowi gospodarczemu powierzono obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa pracowników niepedagogicznych. Zadaniem wychowawców i

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Zarządzenie nr 11/2019 w sprawie: wprowadzenia procedur reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń w szkole.

⁹ Bezpieczna Szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów. Warszawa, wrzesień 2019 r. Zbiór rekomendacji i wytycznych dla dyrektorów szkół i organów prowadzących szkoły. Dokument opracowany w Departamencie Wychowania i Kształcenia Integryjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej z udziałem ekspertów, po konsultacji z innymi resortami i instytucjami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo (dalej: rekomendacje „Bezpieczna Szkoła”).

¹⁰ Zgodnie z rozdziałem IV rekomendacji „Bezpieczna szkoła”.

nauczycieli było zapewnienia bezpieczeństwa uczniom, a pielęgniarki szkolne zobowiązano do zapewnienia uczniom oraz pracownikom SP pomocy medycznej. Dla pedagoga i psychologów szkolnych przewidziano w tym zakresie współpracę z wychowawcami, nauczycielami, dyrekcją szkoły oraz rodzicami i opiekunami uczniów.

Stwierdzono, że:

- w procedurze ewakuacji w przypadku pożaru budynku nie rozróżniono wyraźnie czynności faktycznej zaalarmowania o zauważeniu pożaru przez jakąkolwiek osobę, która powzięła informację o tym zagrożeniu, od formalnego wszczynania alarmu i rozpoczęcia ewakuacji, do czego są uprawnione jedynie upoważnione osoby,
- w Procedurach nie zawarto postanowień dotyczących współdziałania ze specjalistycznymi służbami, instytucjami oraz podmiotami komercyjnymi; w szczególności nie przewidziano współpracy w zakresie działań antykrzysowych z ośrodkiem zarządzania kryzysowego, lokalną jednostką ochotniczej Straży Pożarnej i agencją ochrony, ani wsparcia administracji parafii, znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie Szkoły,
- nie wprowadzono zakamuflowanego, znanego jedynie pracownikom SP, sygnału o zagrożeniu terrorystycznym w postaci ataku masowego zabójcy.

NIK wskazuje, że ujęcie ww., kwestii w obowiązujących w Szkole Procedurach wpłynęłoby pozytywnie na poziom bezpieczeństwa społeczności szkolnej. Do istotnych błędów stwierdzonych w tych Procedurach odniesiono się w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 119-122)

1.2. Dyrektor upubliczniła procedury postępowania przez społeczność szkolną na wypadek zaistnienia zagrożeń. Ich treści były prezentowane i omawiane na posiedzeniach rad pedagogicznych oraz w trakcie godzin wychowawczych z uczniami. Dokument był dostępny na stronie internetowej Szkoły i na dysku szkolnym oraz w formie papierowej w obu pokojach nauczycielskich i dokumentacji w gabinecie Dyrektora. Dyrektor wyjaśniła, że wszyscy pracownicy zostali zapoznani z Procedurami i w jej ocenie mają wiedzę w tym zakresie. Znajomość Procedur nie była jednak weryfikowana, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W Szkole prowadzono działania edukacyjno-wychowawcze wśród uczniów w zakresie potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. W ramach lekcji profilaktycznych w zakresie unikania agresji słownej i fizycznej pt.: „Bądź kumplem, nie dokuczaj” przeprowadzonych w marcu 2020 r., w klasach od I do III wzięło udział 65 uczniów. Celem tych zajęć było zrozumienie idei i znaczenia pracy zespołowej, życzliwości i zaufania. W realizowanym od października 2019 r. do stycznia 2020 r. konkursie „Szkoła dobrego wychowania”, wzięło udział 500 uczniów klas od I do V. W ramach konkursu odbyły się warsztaty „Jestem grzeczny i nie wstydzę się mojego zachowania”. Uczestnicząc w tym projekcie uczniowie zapoznali się ze standardami dobrego wychowania oceniając jaki ma ono wpływ na codzienne życie i relacje rówieśnicze. Do uczniów klas V-tych skierowany był program profilaktyczny „Domowi Detektywi. Jaś i Małgosia na tropie”, z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży. Wybrane zadania projektu uczniowie realizowali w swoich domach, wspólnie z rodzicami. Odbyło się także spotkanie klasowe tzw. „Wieczór Jasia i Małgosi”. Projekt „Domowi Detektywi. Jaś i Małgosia na tropie” był spójny z IV-tym obszarem programu wychowawczo-profilaktycznego Szkoły. Wzięło w nim udział 111 uczniów. W pokazach pierwszej pomocy na boisku

szkolnym realizowanych w dniu 11 grudnia 2019 r. przez ratowników medycznych brało udział 82 uczniów z klas VII i VIII. W trakcie godzin wychowawczych w klasach od IV do VIII prowadzono pogadanki nt. zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych, przeprowadzone zgodnie z programem profilaktyczno-wychowawczym „Zagrożenia w codziennym życiu” - omówienie sytuacji zagrożenia, odczytanie informacji na ten temat z prasy, Internetu, przypomnienie numerów alarmowych, przypomnienie zasad BHP”. W klasie VIII d podczas lekcji wychowawczej „Niebezpieczeństwo w szkole” - omówiono zasady zachowania się w razie niebezpieczeństwa, plan ewakuacyjny Szkoły i sygnały alarmowe. Także w tej klasie wychowawca zrealizował tematy: „Agresja, jej rodzaje - jak jej zapobiegać? Kultura stroju, języka, zachowania”, „Siła rozmowy - zamień gniew i kłótnie w dialog. Poznajemy rolę mediatora rówieśniczego. Ćwiczmy sztukę mediacji”, „Przemoc rówieśnicza - jej rodzaje, sposoby reagowania, rola sprawcy przemocy, ofiary przemocy i innych osób w grupie rówieśniczej”. Sześćdziesięciu uczniów z klas VIII brało udział w warsztatach zorganizowanych w dniu 7 grudnia 2018 r. przez Koniński Dom Kultury pn. „Najlepiej bez alkoholu, dopalaczy czy jakichkolwiek innych używek”. W ww. działaniach nie uczestniczyły organizacje młodzieżowe działające na terenie Szkoły. We wszystkich klasach w trakcie godzin wychowawczych nauczyciele przypominali uczniom o zasadach ewakuacji i procedurach w sytuacjach nadzwyczajnych. Na ww. zajęciach realizowano także tematy z zakresu zagrożeń terrorystycznych.

(akta kontroli str. 127-131, 141-198, 413-414, 497-500)

1.3. W roku szkolnym 2018/2019 w Szkole wystąpiło sześć fizycznych zagrożeń wewnętrznych, w tym pięć przypadków z kategorii „bójka, pobicie, kopanie, szarpanie”¹¹ oraz jedno zagrożenie z kategorii „posiadanie przez ucznia ostrego narzędzia np. noża, scyzoryka, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu”. Nie odnotowano przypadków fizycznych zagrożeń zewnętrznych. W roku szkolnym 2019/2020 nie odnotowano żadnej sytuacji mającej wpływ na bezpieczeństwo w SP.

W pięciu sprawach z kategorii „bójka, pobicie, kopanie, szarpanie”, działania interwencyjne i mediacyjne podejmowali pedagodzy, którzy diagnozowali powstałe sytuacje wychowawcze. Szkoła organizowała spotkania rodziców uczniów uczestniczących w zdarzeniach z Dyrektorem. Winni uczniowie ponieśli konsekwencje regulaminowe, tj. otrzymali punkty ujemne za złe zachowanie; niektórych z nich poddano monitorowaniu, w celu oceny ich zachowań. Jeden agresywny uczeń podczas przerw pozostawał pod stałą opieką nauczyciela lub asystenta, ucząc się właściwych zachowań. Matka tego ucznia odbywała systematyczne spotkania z psychologiem. Na skutek zgłoszenia sytuacji wychowawczej do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Koninie, rodzinie agresywnego ucznia zapewniono opiekę asystenta rodziny. Uczniowi, który po jednym ze zdarzeń, doznał szkód moralnych, zapewniono rozmowy indywidualne z psychologiem, aby nabył umiejętności radzenia sobie ze stresem.

W jednym, odnotowanym w badanym okresie, przypadku z kategorii „posiadanie przez ucznia ostrego narzędzia np. noża, scyzoryka, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu”, nauczyciel zauważywszy, że jeden z uczniów posiada nóż, dokonał konfiskaty i zabezpieczenia noża, poinformował o tym zdarzeniu panią pedagog, która powiadomiła o zdarzeniu rodziców ucznia. Po tym incydencie pedagog przekazała wszystkim nauczycielom informację o konieczności zwracania uwagi na ostre przedmioty przynieszone przez uczniów do Szkoły. Rozmowę w tym zakresie przeprowadził z uczniem wychowawca klasy. Na zebraniu

¹¹ W znaczeniu przyjętym na potrzeby niniejszej kontroli – patrz przypis nr 4.

rady pedagogicznej 9 października 2018 r. Dyrektor przypomniła nauczycielom o sposobach reagowania na podobne sytuacje i o konieczności zwracania uwagi na przynieszone do SP przez uczniów przedmioty.

(akta kontroli str. 125-126, 199-207)

1.4. W okresie objętym kontrolą w Szkole zorganizowano 10 ćwiczeń z zakresu udzielania pierwszej pomocy oraz jedno z zakresu próbnej ewakuacji z budynków szkolnych. O zamiarze przeprowadzenia ćwiczeń powiadamiano właściwą miejscowo jednostkę państwowej straży pożarnej oraz Komendę Miejską Policji w Koninie. W ćwiczeniach nie uczestniczyły inne podmioty. Ich przebieg był dokumentowany. Ćwiczenia trzykrotnie konsultowano z podmiotami zewnętrznymi¹². Uczestniczyło w nich od pięciu do 812 uczniów (na 818 pozostających w ewidencji Szkoły¹³) oraz od 10 do 165 pracowników SP (na 165 zatrudnionych nauczycieli i oraz pracowników administracyjnych i obsługi).

Nie przeprowadzano natomiast ćwiczeń obejmujących inne zidentyfikowane zagrożenia, o czym szerzej w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Praktyczną znajomość procedur bezpieczeństwa zweryfikowano w trakcie przeprowadzonej symulacji kontrolnej czynności kryzysowej, a do stwierdzonych w jej trakcie błędów szerzej odniesiono się w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 211-275)

1.5. W badanym okresie odbyło się jedno szkolenie dla kadry pedagogicznej: „Bezpieczeństwo ucznia w szkole. Procedury, kontrola, praktyka”, w którym brało udział 107 nauczycieli¹⁴. Omawiano na nim: obowiązki i prawa nauczyciela, jego zadania wynikające z obowiązujących przepisów prawa pracy, prawa oświatowego oraz prawa karnego; sposoby kreowania bezpiecznego środowiska szkolnego, znaczenie procedur interwencyjnych oraz wpływ włączenia całej społeczności szkolnej w proces ich tworzenia na uwewnętrznienie obowiązujących norm i zasad postępowania w sytuacjach kryzysowych; wczesne rozpoznawanie przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy; skuteczne działania profilaktyczne, zapobiegające rozwojowi i eskalacji przemocy wśród uczniów w pracy indywidualnej, grupowej, klasie, całej szkole, oraz interwencja w sytuacji przemocy rówieśniczej. Dyrektor wyjaśniła, że w pierwszej kolejności, w zakresie identyfikacji zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, w roku 2019 przeszkolono obecnych w Szkole 107 nauczycieli (poza osobami przebywającymi na urloпах macierzyńskich, wychowawczych lub dla poratowania zdrowia), ponieważ uznała, że to oni w sposób bezpośredni odpowiadają za bezpieczeństwo uczniów i mają z nimi bezpośredni kontakt. Na przeszkolenie pozostałych pracowników SP zabrakło środków finansowych, ponieważ, jak dodała Dyrektor, w planie finansowym Szkoły obowiązuje podział środków na doskonalenie zawodowe nauczycieli oraz doskonalenie pozostałych pracowników. Szkolenie z tego zakresu dla pozostałych pracowników (oraz nieprzeszkolonych jeszcze nauczycieli) planowano zorganizować w 2020 r., jednak obecna sytuacja pandemiczna, udaremniła ten zamiar w roku szkolnym 2019/2020. Dodała, że jeśli tylko powstanie możliwość zorganizowania takiego szkolenia w tradycyjnej formie, niezwłocznie przystąpi do jego zorganizowania w nowym roku szkolnym.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor zorganizowała w Szkole pięć szkoleń z zakresu udzielania pierwszej pomocy, w których wzięło udział 114 osób, w tym: 97 nauczycieli, sześciu pracowników administracyjnych i 11 pozostałych

¹² Urzędem Miejskim w Koninie, Komendą Miejską Policji w Koninie i Miejską Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Koninie.

¹³ W roku szkolnym 2019/2020.

¹⁴ Na 118 zatrudnionych.

pracowników¹⁵. Ponadto w SP zorganizowano dwa szkolenia z zakresu bhp, w których omawiano także podstawowe zasady ochrony przeciwpożarowej oraz postępowania w razie pożaru, z uwzględnieniem szkolnych procedur w tym zakresie oraz wykonywano praktyczne ćwiczenia ewakuacji z obydwu budynków dydaktycznych, poprzez przemieszczanie się wzdłuż dróg ewakuacyjnych, zgodnie ze schematem planu ewakuacji, do miejsca zbiórki. Na szkoleniach tych omawiano także zasady udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. W badanym okresie w tych szkoleniach wzięło udział 51 osób, w tym 21 nauczycieli, sześciu pracowników administracyjnych i 24 pozostałych pracowników¹⁶. Według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. wszyscy zatrudnieni w Szkole nauczyciele, pracownicy administracyjni i pracownicy obsługi¹⁷ zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy, oraz w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, a także posiadali odpowiednie zaświadczenia w tym zakresie.

(akta kontroli str. 292-328, 784-795)

1.6. Plan ewakuacji osób z całego kompleksu szkolnego zakładał korzystanie z 14 wyjść ewakuacyjnych usytuowanych na poziomie parteru, prowadzących bezpośrednio na zewnątrz budynku. Miejsce zbiórki do ewakuacji wyznaczono na boisku. Czytelne, odpowiedniej wielkości schematy graficzne planów ewakuacji, rozmieszczono na ścianach, na każdym piętrze budynków dydaktycznych, drogi ewakuacyjne zostały oznaczone w sposób wyraźny i trwałe tj. zgodnie z § 5 pkt 1 i 2 rozporządzenia z 31 grudnia 2002 r. Oględziny wszystkich dróg ewakuacyjnych wykazały, że były one zgodne z przebiegiem tych dróg odzwierciedlonym na planie. Wszystkie drogi ewakuacyjne i drzwi stanowiące wyjścia ewakuacyjne w budynkach były drożne. Przy każdych drzwiach ewakuacyjnych znajdowały się oznakowane skrzynki, w których umieszczono klucze do tych drzwi. Klucze zapasowe znajdowały się w oznakowanej skrzynce, w dostępnym miejscu na ścianie portierni. Poddane oględzinom wszystkie drzwi stanowiące wyjście ewakuacyjne z budynków szkolnych były sprawne technicznie i otwierały się na zewnątrz przy pomocy prawidłowo oznakowanych kluczy (przypisanych do konkretnych drzwi). Szerokości poszczególnych drzwi, stanowiących wyjścia ewakuacyjne z budynków dydaktycznych i obiektu sportowego, nie były mniejsze niż szerokość biegu klatek schodowych. Miejsce zbiórki do ewakuacji wyznaczone na boisku zostało w sposób widoczny oznakowane. Pracownie chemiczna i fizyczna, świetlica, pokoje nauczycielskie, pokoje nauczycieli WF i kuchnia, zostały wyposażone w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy i instrukcję o zasadach udzielania tej pomocy.

(akta kontroli str. 329-407, 432-441)

1.7. Dyrektor, zgodnie z § 3 rozporządzenia z 31 grudnia 2002 r., raz w roku, dokonywała kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki. Kontrole te wykonywano przed rozpoczęciem roku szkolnego oraz przed powrotem uczniów z ferii zimowych¹⁸. Ich wyniki dokumentowano w protokołach. Kopie protokołów przekazywano do Urzędu Miasta w Koninie. Stwierdzone usterki, awarie i wszelkie odstępstwa od stanów pożądanych wpisywano do zeszytu napraw w dyżurce, lub – najczęściej – zlecano wykonanie napraw bezpośrednio kierownikowi gospodarczemu. Działania zmierzające do poprawy stanu obiektów Szkoły, były ujmowane w planowanych remontach. Dwukrotnie w ciągu roku, specjalista ds. bhp przedstawiał Dyrektorowi wnioski z analizy

¹⁵ Na odpowiednio: 118, 12 i 35 zatrudnionych

¹⁶ Na odpowiednio: 118, 12 i 35 zatrudnionych.

¹⁷ Łącznie 161 zatrudnionych, w tym: 117 nauczycieli, 11 pracowników administracji i 33 pracowników obsługi.

¹⁸ W dniach 25 stycznia 2019 r., 29 sierpnia 2019 r. i 7 lutego 2020 r.

warunków pracy i nauki w SP, które następnie były prezentowane na zebraniach rad pedagogicznych.

(akta kontroli str. 126-127, 442-485)

1.8. Szkoła nie przystąpiła do realizacji programu „Bezpieczna+”¹⁹ oraz „Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020”²⁰.

(akta kontroli str. 85)

1.9. W obiektach Szkoły funkcjonował system monitoringu wizyjnego składający się z 22 kamer, które obejmowały swoim zasięgiem wybrane miejsca w budynkach oraz umożliwiały podgląd zdarzeń ze szkolnego boiska, wjazdu na teren SP i wejść do głównego budynku (nr 1) oraz od ul. Złocieni. Wszystkie kamery były sprawne. Obraz z kamer śledziły na bieżąco osoby przebywające w portierni. Dobra jakość obrazu zapewniała rozpoznanie sylwetki i twarzy osoby znajdującej się na obrazie z kamery. System ten nie obejmował natomiast budynku dydaktycznego nr 2.

Dyrektor wyjaśniła m.in., że decyzja o połączeniu Szkoły z gimnazjum była nagłą, nastąpiła na miesiąc przed rozpoczęciem roku szkolnego (koniec lipca 2017 r.) w okresie urlopowym. Przez pierwsze pół roku priorytetem dla SP było formalne połączenie szkół - scalenie dokumentacji, połączenie bazy danych, listy płac, dostosowanie planu lekcji, sprawy kadrowe, doskonalenie wewnętrzne nauczycieli. Dodatkowo Szkoła była odpowiedzialna za miejską inaugurację nowego roku szkolnego. Dyrektor podała, że 19 marca 2019 r. dokonano przeglądu monitoringu wizyjnego, z którego wynikało, że kamery i rejestrator są uszkodzone a kamery w budynku dydaktycznym nr 1 działały w innym systemie monitorowania. Uznawszy, że system jest niesprawny, postanowiła stworzyć nowy system monitoringu wizyjnego dla wszystkich obiektów i terenu Szkoły. Ze względu na niewystarczającą ilość środków finansowych, to zadanie inwestycyjne podzielono na trzy etapy. W pierwszym, do 31 lipca 2019 r., wymieniono kamery w budynku dydaktycznym nr 1. W drugim i trzecim etapie zaplanowanym na okres wakacji w 2020 r. zostaną zainstalowane kamery i rejestrator w budynku dydaktycznym nr 2 oraz zintegrowanie wszystkich urządzeń w jednolity system monitoringu wizyjnego. Zadanie w pierwszym etapie wykonano ze środków finansowych będących w budżecie Szkoły na rok 2019. Środki finansowe niezbędne do wykonania pozostałych zadań zostały uwzględnione w planach finansowych na rok 2020.

(akta kontroli str. 416, 500)

NIK wskazuje, że sprawny, wydajny i kompletny system monitoringu wizyjnego istotnie zwiększa poziom bezpieczeństwa społeczności szkolnej.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W okresie objętym kontrolą stwierdzono przypadki realizowania zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez Szkołę, tj. zadań wpisujących się w kompetencje Dyrektora, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe²¹, z nienależytą rzetelnością:

¹⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach - "Bezpieczna+", Dz. U. z 2015 r., poz. 972, ze zm.

²⁰ Uchwała nr 6 Rady Ministrów z 9 stycznia 2018 r. (M.P. z 2018 r., poz. 167), strona internetowa tego programu: <https://razembezpieczniej.mswia.gov.pl/>.

²¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 910, dalej: Prawo oświatowe.

1. Obowiązujące w Szkole procedury postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia zewnętrznego – na co wskazał też w swej opinii powołany w toku kontroli biegły²² – nie zawsze były zrozumiałe, jednoznaczne, spójne i dostosowane do realiów Szkoły oraz zawierały błędy merytoryczne, tj.:

1.1. W procedurze 1.5 (str. 21 wiersz 13 i 14 od góry), użyto niejasnego sformułowania „Sposób reakcji na sygnał dźwiękowy Sygnał dźwiękowy ewakuacja Sygnał dźwiękowy wejść i pozostać w budynku”, którego nie można jednoznacznie zinterpretować – co w jakichkolwiek procedurach postępowania, a w szczególności związanych z zagrożeniami dla zdrowia i życia ludzkiego, nie powinno mieć miejsca.

(akta kontroli str. 28)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że ww. alarmy są jednakowe, ponieważ takie wytyczne zostały zawarte w: „Instrukcji bezpieczeństwa pożarowego na wypadek pożaru i zagrożenia terrorystycznego” opracowanej przez specjalistę ds. bhp i inspektora ds. ppoż. Dodała, że była przekonana, że współpracując z fachowcami w tej dziedzinie, otrzyma wiarygodne i sprawdzone rozwiązania.

(akta kontroli str. 409)

1.2. W Procedurach nie uwzględniono potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami, szczególnie w zakresie ich ewakuacji. W roku szkolnym 2019/2020 naukę pobierało 818 uczniów, wśród których 72 (9% ogółu uczniów) posiadało orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Spośród posiadających takie orzeczenie, 56 uczniów uczęszczało do klas integracyjnych, a 14 z nich uczyło się w czterech oddziałach specjalnych. Wszyscy uczniowie posiadający orzeczone niepełnosprawności wymagali odpowiedniego wsparcia, adekwatnego do wskazań zawartych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego.

Dyrektor wyjaśniła, że w ww. procedurach nie uwzględniono potrzeb osób niepełnosprawnych z kilku powodów. Wskazała, że lista uczniów z niepełnosprawnościami jest powszechnie znana wszystkim nauczycielom, którzy bezpośrednio sprawują opiekę nad uczniami. Kilka razy w roku odbywają się zebrania Klasowych Zespołów Nauczycielskich, w trakcie których wnikliwie omawiane są potrzeby dzieci niepełnosprawnych. Każdy nauczyciel, który jest odpowiedzialny za te dzieci, bardzo dobrze je zna, informacja o rodzaju niepełnosprawności jest również zamieszczona w dzienniku lekcyjnym w kartotece ucznia. Nauczyciel wspomagający obecny na lekcji, odpowiada w taki sam sposób za bezpieczeństwo dzieci jak nauczyciel prowadzący lekcję lub zajęcia. Przyznała jednocześnie, że odsetek dzieci niepełnosprawnych jest znaczny, przy niewielkim jednocześnie odsetku uczniów z niepełnosprawnością ruchową. Stąd w Szkole nie widziano potrzeby tworzenia oddzielnych procedur związanych z ich ewakuacją. Dyrektor dodała, że, jak dotąd, podczas próbnych ćwiczeń alarmowych i ewakuacyjnych nie zdarzyło się, by dzieci niepełnosprawne były ewakuowane z opóźnieniem lub by wystąpiły jakiegokolwiek problemy w tym zakresie powiązane z ich niepełnosprawnościami. Dyrektor wyjaśniła, że z powodu dużej ilości dzieci niepełnosprawnych, SP nie jest w stanie zapewnić odbywania zajęć z ww. uczniami tylko w dolnej kondygnacji budynku (optymalne dla potrzeb ewakuacji z budynku, jest zaplanowanie zajęć klas, do których uczęszzczają uczniowie niepełnosprawni, w taki sposób, aby nie musieli oni przemieszczać się poza najniższą kondygnację naziemną budynku). Dodała jednocześnie, że usytuowanie w dolnej kondygnacji budynku sal lekcyjnych, głównie dla dzieci najmłodszych, zapewnia im najszybsze opuszczenie budynku dydaktycznego w razie ewakuacji. Powodem niewyznaczenia

²² Osoba posiadająca wiadomości specjalne - oficer rezerwy wojsk specjalnych, specjalista w dziedzinie m.in. pirotechniki.

indywidualnych opiekunów uczniów niepełnosprawnych na potrzeby ewakuacji była duża liczba tych uczniów. Nauczyciele mają zajęcia w różnych godzinach, przebywają też na zwolnieniach lekarskich i wyznaczenie imiennie takiego opiekuna, nie zawsze byłoby skuteczne. Odwołując się do dokumentu „Bezpieczna Szkoła” Dyrektor podkreśliła, że w tych rekomendacjach pojawiają się sformułowania: „warto uwzględnić...”, co nie jest równoznaczne z: „Należy bezwzględnie stosować”. Zapewniła, że gdyby do Szkoły uczęszczali uczniowie, poruszający się na wózkach inwalidzkich, zapewniono by im opiekunów. Dyrektor wyjaśniła, że w SP dużą uwagę przykładana jest do organizowania pomocy koleżeńskiej. Uczniowie od najmłodszych klas są wdrażani do pomagania niepełnosprawnym koleżankom i kolegom, również w sytuacji zagrożenia (pogadanki i ćwiczenia tematyczne); corocznie obchodzi się w Szkole Dzień Osób Niepełnosprawnych. W opinii Dyrektora, uczniowie SP mają poczucie odpowiedzialności za losy swoich niepełnosprawnych koleżanek i kolegów w codziennym życiu Szkoły.

(akta kontroli str. 496-497, 507-514)

Nie negując argumentów przywołanych w wyjaśnieniach Dyrektora, NIK wskazuje, że dla zapewnienia optymalnych warunków bezpiecznej ewakuacji uczniów niepełnosprawnych, stanowiących – co istotne – znaczny odsetek szkolnej społeczności, uzasadnione jest uwzględnianie w Procedurach rodzaju oraz stopnia ich niepełnosprawności, wieku oraz wskazania sposobu wykorzystania przy ewakuacji pomocy konkretnych osób (pracowników Szkoły i uczniów). W tym kontekście, racjonalne jest aby warunki określające ewakuację ww. uczniów zawierały m.in.: listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, plan rozmieszczenia klas, w których uczą się osoby niepełnosprawne, sposób przystosowania dróg ewakuacyjnych do poruszania się osób z różnymi niepełnosprawnościami, listę opiekunów osób niepełnosprawnych na czas ewakuacji, sposoby ewakuacji, gdy w grupie ewakuowanych będą osoby niepełnosprawne ruchowo, które często nie będąc w stanie samodzielnie pokonać drogę do bezpiecznego miejsca, mogą opóźnić czas ewakuacji całej placówki, szczególnie w pierwszej fazie opuszczania budynku. W zasadach ewakuacji należałoby również uwzględnić rozwiązania dotyczące opuszczania budynku przez uczniów niewidomych, niedowidzących, z zaburzeniami rozwoju i funkcjonowania ośrodkowego układu nerwowego i innych niepełnosprawności, dla których samodzielne pokonywanie dróg ewakuacyjnych może być ogromnym stresem, a w konsekwencji może zakłócać całą ewakuację.

1.3. W Procedurach ujmowano informacje związane z innymi instytucjami bez ich zaadaptowania na potrzeby Szkoły, co obniżało ich wartość i przydatność, zarówno w trakcie zapoznawania się z nimi jak i przy zapamiętywaniu kluczowych kwestii. W pkt. 11 na str. 4 Procedur wpisano, że: „[...] przy dużym zagrożeniu życia, ewakuację chorych należy zapowiedzieć w formie bezpośredniej, lecz zachowując spokój i opanowanie”; a w procedurze 1.3. na str. 21: „[...] dlatego zwracaj uwagę na to co dzieje się w najbliższym otoczeniu, np. podczas zakupów, w podróży, podczas uczestnictwa w imprezach masowych, uroczystościach religijnych i innych miejscach publicznych, gdzie przebywa dużo ludzi”, oraz „pomyśl, któredy w pośpiechu można się ewakuować z budynku, metra, sklepu lub innych zatłoczonych miejsc”;

(akta kontroli str. 21-22)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że w jej ocenie nie wszystkie Procedury są nieprzystosowane do faktycznych warunków i zawierają niepotrzebne treści. Jednakże odnosząc się szczegółowo do poszczególnych przypadków potwierdziła

m.in., że: niektóre ich zapisy są nieprecyzyjne, niefortunnie sformułowane, miały w swoim zamiarze odzwierciedlać inne rzeczywiste stany, albo dotyczyły sytuacji, gdy młodzież przebywa na wycieczkach.

(akta kontroli str. 412-413, 515-530)

1.4. W Procedurach ujmowano informacje które mogły negatywnie wpłynąć na bezpieczeństwo społeczności szkolnej w razie wystąpienia zagrożenia, tj.:

a) w procedurze postępowania w przypadku zamachu terrorystycznego nie ustalono unikatowego sygnału alarmu w sytuacji ataku masowego zabójcy, co mogło potencjalnie doprowadzić do zwiększonej liczby ofiar, gdyby ostrzeżenie o wtargnięciu napastnika zostało zinterpretowane jako nakaz opuszczenia klas i udania się - zwłaszcza w zwartych grupach - ciągami komunikacyjnymi na zewnątrz budynku, zamiast jako nakaz zabarykadowania się w klasach.

b) w zakresie opisanych w procedurze „Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do Szkoły” sygnałów alarmowych błędnie przewidziano użycie sygnału zakończenia alarmu związanego z zamachem terrorystycznym, co mogło potencjalnie godzić w bezpieczeństwo uczniów i nauczycieli. Wskazać bowiem należy, że terrorysta (masowy zabójca) może znać sygnał odwołania alarmu lub wymusić jego odwołanie przez zastraszenie pracownika szkoły lub ucznia, co może spowodować wyjście dzieci i pedagogów z klas i spowodować wzrost liczby ofiar. W modelowych procedurach reagowania na tego typu zagrożenia zaleca się, aby nauczyciele nie reagowali na polecenia wyjścia z zabarykadowanych, zamkniętych klas lekcyjnych i podaje się, że to interweniujące służby otworzą klasy bez pomocy nauczycieli albo pracowników szkoły.

c) w treści procedury 1.5. na wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego Szkoły przewidziano, że należy (pkt 1) „zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru”, a gdy Szkoła została skażona substancją chemiczną lub biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub ogniska zachorowań, przewidziano, że należy (pkt. 6) „[...] ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły”. Rozwiązania te stwarzały potencjalną możliwość narażenia na bezpośrednią utratę życia lub zdrowia uczniów oraz personel SP albowiem zasadą jest, że nigdy nie wprowadza się m.in. ludzi do strefy zagrożenia.

(akta kontroli str. 24-26)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że Szkoła nie miała dostępu do specjalistycznej wiedzy w dziedzinie tworzenia procedur i nie zatrudniała specjalisty, który mógłby przygotować rzetelnie taką dokumentację. Procedury powstały we współpracy ze specjalistą ds. bhp i inspektorem ppoż., jednak również ich wiedza okazała się niewystarczająca. Dodała, że materiały dostępne na portalach oświatowych nie miały tak szczegółowego i specjalistycznego charakteru. Także organ prowadzący SP nie zapewnił środków finansowych na współpracę ze specjalistami w zakresie działań kryzysowych. Dyrektor wyjaśniła, że w trakcie opracowywania procedur, nie natrafiono na szczegółowe przepisy, które regulowałyby te kwestie, a ponieważ w Szkole nie powstała dotychczas sytuacja kryzysowa, panowało przekonanie, że obowiązujące procedury są prawidłowe i wystarczające.

(akta kontroli str. 412-413, 515-530)

NIK dostrzega obiektywny charakter części argumentów przytoczonych w ww. wyjaśnieniach, a także fakt, że niektóre regulacje zostały zaczerpnięte

z opracowania MEN „Bezpieczna szkoła”. Wskazać jednak należy, że – co do zasady słuszne – posiłkowanie się przesyłanymi lub uzyskanymi w inny sposób materiałami instruktażowymi nie powinno być pozbawione analizy i odpowiedniej refleksji nad adekwatnością proponowanych rozwiązań do sytuacji SP.

1.5. W poddanych badaniu procedurach nie zawarto też istotnych postanowień, zwiększających poziom bezpieczeństwa uczniów i pracowników Szkoły, tj.:

- nie wskazano alternatywnego sposobu powiadamiania o zagrożeniach, w sytuacji wystąpienia braku zasilania elektrycznego lub awarii dzwonka szkolnego,
- nie określono sposobów zakończenia poszczególnych sytuacji kryzysowych,
- w procedurze ewakuacji w trakcie lekcji i przerwy, procedurze na wypadek podłożenia podejrzanego pakunku, oraz w procedurze skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły, nie sformułowano zalecenia sprawdzenia, czy droga ewakuacyjna (na zewnątrz budynków) oraz rejon zbiórki przy ewakuacji są bezpieczne.

(akta kontroli str. 8-83)

Dyrektor, odnosząc się szczegółowo do ww. kwestii wyjaśniła że, w SP funkcjonuje umownie zastępczy alarm w postaci ręcznego dzwonka - o zagrożeniu informuje 3-minutowy ciągły dzwonek, jednakże nie zapisano tego w Procedurach. W omawianych procedurach nie określono sposobów zakończenia sytuacji kryzysowych, gdyż, jak podkreśliła Dyrektor, trudno jest sprecyzować sposoby ich zakończenia. Dodała, że w jej opinii, o sposobie zakończenia sytuacji kryzysowej powinien zdecydować dyrektor szkoły lub osoba przez niego upoważniona, w zależności od okoliczności, które wystąpiły. Dyrektor podała również, że ww. nieprawidłowości są związane z brakiem specjalistycznej wiedzy w tym zakresie przez twórców dokumentu oraz przyjętymi sposobami interpretacji poszczególnych zagrożeń, przy jednoczesnym braku przepisów szczegółowych. Konsekwencją takiego stanu rzeczy było przekonanie, że poszczególne zapisy są prawidłowe i kompletne.

(akta kontroli str. 409-411, 413, 515-530)

2. Przeprowadzona w toku kontroli NIK symulacja kontrolna czynności kryzysowej „Incydent bombowy - atak terrorystyczny z użyciem urządzenia wybuchowego” ujawniła następujące nieprawidłowości:

- Woźna szkolna uruchamiając sygnał do ewakuacji w związku z zamachem bombowym zdecydowała, że będą to krótkie dzwonki trwające przez trzy minuty. Tymczasem w przyjętych w Szkole procedurach sygnałem do ewakuacji w przypadku zamachu bombowego są dwa sygnały dzwonka trwające około 15 sekund z przerwą około dwie sekundy (załącznik nr 4 do Procedur),
- Zastępca Dyrektora, kierująca procesem ewakuacji, stwierdziła z kolei - również błędnie - że powinien zostać uruchomiony alarm w postaci jednego, długiego, ciągłego dzwonka. Tymczasem, alarm ten był przypisany do rozpoczęcia akcji podczas zamachu terrorystycznego (sensu stricto, a nie ewakuacji w przypadku zamachu bombowego, załącznik nr 5 do Procedur). Najprawdopodobniej taki sygnał spowodowałby zamykanie się i barykadowanie w klasach, a nie działanie pożądane i oczekiwane, tj. ewakuację,
- podejmowane przez uczestników ćwiczenia działania, nie doprowadziły do ustalenia liczby uczniów podlegających ewakuacji,

– uczestnicy ćwiczenia nie potrafili określić sposobów bezpiecznego przekazywania ewakuowanych uczniów rodzicom i opiekunom prawnym oraz sposobów opieki nad uczniami, których rodzice nie mogą w trybie natychmiastowym stawić się w Szkole po swoje dzieci.

(akta kontroli str. 70-71, 282-286)

Dyrektor wyjaśniła, że nieprawidłowe działania podejmowane przez pracowników były spowodowane nadmiernym stresem. Dodała, że w dniu, w którym przeprowadzono symulację nie wykazano obecności dzieci przebywających w świetlicy i rzeczywiście w dzienniku elektronicznym nie została zaznaczona ich obecność z powodu niemożności zalogowania się do systemu przez nauczycieli pracujących w świetlicy. Dyrektor wyjaśniła, że zbyt długi czas podejmowania czynności w drugiej fazie symulacji, spowodowany był faktem, że w Szkole nie przeprowadzano ćwiczeń w zakresie sytuacji nietypowych. Dodała, że nie określono oddzielnych zadań na czas ewakuacji dla nauczyciela prowadzącego i wspomagającego, gdyż działają oni w porozumieniu ze sobą, w zależności od sytuacji, stanu fizycznego i psychicznego uczniów. Odnosząc się do fragmentu ćwiczenia, w którym, w trakcie ewakuacji, stwierdzono brak dwóch uczniów, którzy przebywali w toalecie, Dyrektor podała, że nie można określić rozwiązań systemowych dla wszystkich nieprzewidzianych sytuacji, które mogą wystąpić w trakcie takich zdarzeń.

(akta kontroli str. 429-431)

3. Dyrektor nie weryfikowała praktycznej znajomości obowiązujących Procedur wśród społeczności szkolnej:

3.1. W 2019 r. w Szkole nie przeprowadzono praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji z obiektów szkolnych. Zgodnie z § 17 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów²³, właściciel lub zarządca obiektu przeznaczonego dla ponad 50 osób będących jego stałymi użytkownikami, niezakwalifikowanego do kategorii zagrożenia ludzi ZL IV, powinien co do zasady co najmniej raz na 2 lata przeprowadzać praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji z całego obiektu. Jednak w przypadku obiektów, w których cyklicznie zmienia się jednocześnie grupa powyżej 50 użytkowników, w szczególności m.in. szkół, praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji należy dokonać co najmniej raz na rok, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia rozpoczęcia korzystania z obiektu przez nowych użytkowników.

Dyrektor wyjaśniła, że niewykonanie ww. obowiązku nastąpiło z kilku powodów. Wiosną 2019 r. Szkoła była objęta strajkiem nauczycieli, którzy po powrocie do pracy, w maju i czerwcu, koncentrowali się na zrealizowaniu podstaw programowych. Ponieważ realizacja zadań edukacyjnych była najważniejsza, a poprzednie ćwiczenia próbnej ewakuacji wypadły zadawalająco uznano, że kolejne ćwiczenia, ćwiczenia odbędą się w nowym roku szkolnym, jesienią. Absencja [...] ²⁴ Zastępcy Dyrektora odpowiedzialnej za sprawy z zakresu bhp, spowodowały konieczność kolejnego przesunięcia terminu ww. ćwiczenia na pierwsze półrocze roku szkolnego 2019/20 r. Dyrektor dodała, że kolejny termin próbnej ewakuacji wyznaczony na koniec marca 2020 r. także nie został dotrzymany

²³ Dz. U. Nr 109, poz. 719

²⁴ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U.2019.1429 t.j.) i art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U.2019.1781 t.j.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie absencji. Wyłączenia tego dokonano w interesie osoby fizycznej.

z powodu ogłoszenia w kraju epidemii koronawirusa SARS-CoV-2. Dyrektor wyjaśniła, że kolejny realny termin wykonania ww. obowiązku może wystąpić w nowym roku szkolnym 2020/2021 (połowa września 2020 r.).

(akta kontroli str. 408)

3.2. W badanym okresie nie wykonywano w Szkole ćwiczeń na wypadek wystąpienia większości zidentyfikowanych w Procedurach zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych²⁵.

Dyrektor wyjaśniła podkreśliła, że brak takich ćwiczeń, które miałyby odwzorowywać realne zagrożenia, spowodowany był kontrowersjami wśród rodziców z powodu możliwości odwzorowywania w tych ćwiczeniach realnych zagrożeń i ich obawami, że takie ćwiczenia będą powodować u dzieci występowanie nadmiernego stresu. Dodała, że „w Polsce jest znany przypadek dyrektora, który po przeprowadzeniu tego typu ćwiczeń został oskarżony przez rodziców o nadużycie i utracił stanowisko”. Dyrektor zadeklarowała jednocześnie, że w przyszłym roku szkolnym planuje we współpracy z Radą Rodziców, po uzyskaniu jej zgody i po przeprowadzeniu rozmów z uczniami przeprowadzić wybrane ćwiczenia w zakresie ww. zagrożeń, w oparciu o istniejące Procedury.

(akta kontroli str. 408-409)

OCENA CZĄSTKOWA

W SP obowiązywały procedury postępowania opracowane na podstawie zdiagnozowanych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, jednak niektóre rozwiązania przyjęte w tych procedurach były niepełne, niedostosowane do realiów Szkoły, a także zawierały błędy merytoryczne. Mogło to utrudnić lub nawet uniemożliwić podejmowanie prawidłowych działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa członkom społeczności szkolnej, po wystąpieniu zagrożenia. Uczniów i pracowników zapoznano z ww. procedurami, jednak nie weryfikowano ich praktycznej znajomości. Przeprowadzono szkolenie dla nauczycieli dotyczące bezpieczeństwa uczniów, jednak nie zapewniono systematycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji z obiektów szkolnych oraz ćwiczeń na wypadek większości zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych zdefiniowanych w obowiązujących w Szkole procedurach. Na zaistnienie ww. nieprawidłowości miały wpływ ograniczenia finansowe oraz epidemia SARS-CoV-2. W SP sporządzono natomiast plany ewakuacyjne, a drogi ewakuacji były właściwie oznakowane, oświetlone, dobrze widoczne i łatwo dostępne. W wyposażeniu i infrastrukturze budynków Szkoły nie stwierdzono odstępstw od wymogów rozporządzenia z 31 grudnia 2002 r. Obiekty te były zabezpieczone przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi, a ich stan był weryfikowany poprzez kontrole zapewnienia bezpiecznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

OBSZAR

2. Współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się sprawami bezpieczeństwa

Opis stanu faktycznego

2.1. W Szkole upowszechniano wśród dzieci i młodzieży wiedzę o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń, realizując zadania ujęte w rocznych programach wychowawczo-profilaktycznych przygotowywanych przez pedagogów i psychologów szkolnych we współpracy z wychowawcami klas i nauczycielami. Zadania wynikały z diagnozy sytuacji wewnętrznej, tworzonej we wrześniu każdego roku i były dostosowywane do aktualnych potrzeb. Programy

²⁵ Poza ćwiczeniami z zakresu pierwszej pomocy oraz jedną próbną ewakuacją z budynków szkolnych.

były opiniowane przez radę rodziców i samorząd uczniowski. Podejmowane działania edukacyjno-wychowawcze były nastawione na powszechną aktywizację uczniów, sprzyjającą podnoszeniu efektywności przyswajanej wiedzy. Najczęściej wiedzę na ww. tematy przekazywano podczas tematycznych warsztatów, akcji i programów profilaktycznych. Uczniowie brali udział w konkursach plastycznych i konkursach wiedzy, pogadankach na lekcjach wychowawczych oraz wykonywali prace pisemne. Działania te były dokumentowane jako sprawozdania z wykonanych akcji przewidzianych w programach albo odnotowywane w szkolnych dziennikach.

(akta kontroli str. 141-198, 413-414, 497-500, 531-539, 541-574)

Dyrektor podejmowała współpracę z podmiotami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa. Współpraca z Wydziałem Spraw Nieletnich w Komendzie Miejskiej Policji w Koninie dotyczyła zadań w zakresie identyfikowania zagrożeń i właściwego reagowania na te zagrożenia oraz w zakresie spraw opiekuńczo - wychowawczych i zdrowotnych uczniów. Funkcjonariusze uczestniczyli w spotkaniach tematycznych dotyczących stosowania i rozprowadzania bezpieczeństwa drogowego, cyberprzemocy oraz zagrożeń w sieci.

Z inicjatywy nauczycieli wychowawców, pracownicy Wydziału Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego w Koninie wraz z funkcjonariuszami Straży Miejskiej w Koninie wzięli udział w spotkaniu z uczniami SP, poświęconym cyberbezpieczeństwu. Na zaproszenie Szkoły inicjatywy edukacyjne o charakterze profilaktycznym podejmowała Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Koninie. Szkoła korzystała też z materiałów edukacyjnych Głównej Inspekcji Sanitarnej. Terapeuta ze Stowarzyszenia MONAR prowadził w SP zajęcia z profilaktyki uzależnień. Podobnej tematyki dotyczyły zajęcia dla uczniów w Konińskim Domu Kultury. Corocznie, podczas jesiennej imprezy „Piknik Konińskiego Pyrka” dla całej społeczności szkolnej, nauczycieli, uczniów i ich rodziców, realizowano zajęcia warsztatowe we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Ruchu Drogowego w Koninie i Wydziałem Prewencji i Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej Policji w Koninie w zakresie bezpieczeństwa na drodze i zapobiegania wypadkom. Szkoła była partnerem Stowarzyszenia Aktywności Lokalnej „Młodzi Aktywni”, w realizacji zadania „Konińska Szkoła jak z Bajki bez Uzależnień, Dyskryminacji i bez Przemocy”, w ramach którego, w trakcie imprezy organizowanej z okazji Dnia Dziecka na stadionie miejskim, były podejmowane działania promujące zdrowe życie wolne od nałogów (warsztaty profilaktyczne i sportowe). W ramach współpracy z Wielkopolskim Centrum Ratownictwa Medycznego, ratownicy medyczni prowadzili w SP zajęcia warsztatowe dla uczniów z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Szkoła współpracowała także z Miejską Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Koninie, w zakresie konsultacji uczniów z zaburzeniami zachowania i Sądem Rejonowym w Koninie w zakresie informowania kuratorów sądowych o uczniach.

(akta kontroli str. 575-666)

2.2. W dniu 21 lutego 2019 r. kontrolerzy Komendy Miejskiej PSP w Koninie przeprowadzili w Szkole czynności kontrolno-rozpoznawcze w zakresie ochrony przeciwpożarowej. W wyniku ustaleń pokontrolnych, 4 marca 2019 r. Komendant Miejski PSP w Koninie wydał zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego wskazując 10 uchybień²⁶. Odnosząc się do tego zawiadomienia,

²⁶ Znak pisma: MZ.5580.29.2019. Wskazane uchybienia: 1) Brak wymaganych elementów w części graficznej instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla obiektów nr 1, 3 i 4. 2) Brak wymaganych elementów w części graficznej instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla obiektu nr 2. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 9 im. Bohaterów Westerplatte w Koninie. 3) Brak wymaganych elementów w części graficznej instrukcji bezpieczeństwa pożarowego dla obiektu nr 2 oraz zapoznania z nią pracowników. 4) Długość dojścia ewakuacyjnego większa o ponad 100% od określonej w przepisach techniczno-budowlanych. 5) Brak obudowania, zamknięcia klatek schodowych drzwiami dymoszczelnymi oraz wyposażenia ich w urządzenia

Szkoła poinformowała Komendanta PSP o usunięciu jedynie części uchybień wskazanych w punktach nr: 4, 5 i 10, w trybie warunków zamiennych, ze względu na ich zawilgość techniczno-budowlane²⁷.

W związku z tym, Komendant Miejski PSP 14 marca 2019 r. wydał decyzję²⁸ w zakresie terminu usunięcia uchybień nr: 1, 2, 3, 6, 7, 8 i 9 oraz postanowienie o zawieszeniu postępowania do dnia 31 sierpnia 2019 r., w zakresie uchybień nr: 4, 5 i 10²⁹. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych NIK Szkoła usunęła wszystkie nieprawidłowości, na które Komendant Miejski PSP ustalił terminy ich usunięcia. Nie usunięto natomiast nieprawidłowości opisanych w pkt. 4, 5, i 10 polegających na tym, że: istniejąca długość dojścia ewakuacyjnego jest większa o ponad 100% od określonej w przepisach techniczno-budowlanych; brak jest obudowania, zamknięcia klatek schodowych drzwiami dymoszczelnymi oraz wyposażenia ich w urządzenia zapobiegające zadymieniu lub służące do usuwania dymu uruchamiane samoczynnie za pomocą systemu wykrywania dymu; hydranty wewnętrzne nie obejmują swoim zasięgiem całej powierzchni chronionego obiektu nr 2. Dyrektor wyjaśniła, że powodem niewykonania tych zaleceń, był brak środków finansowych, o przyznanie których Szkoła występowała do organu prowadzącego. Te środki były potrzebne do zlecenia wykonania inwentaryzacji i ekspertyzy technicznej, która jest niezbędna przy składaniu wniosku do Wojewódzkiego Wielkopolskiego Komendanta Państwowej Straży Pożarnej o usunięcie uchybień w trybie warunków zamiennych. Szkoła nadal oczekuje na środki finansowe z Urzędu Miejskiego w Koninie, w celu wykonania decyzji Komendanta Miejskiego PSP.

(akta kontroli str. 678-782)

Stwierzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W SP prowadzono aktywną współpracę z przedstawicielami: policji, jednostek organizacyjnych urzędu miasta, państwowej inspekcji sanitarnej, miejskiej poradni psychologiczno-pedagogicznej, stowarzyszeń oraz sądu rejonowego, w zakresie upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie i kształtowaniu właściwych postaw wobec zagrożeń. W ramach posiadanych środków finansowych dążono do ich jak najlepszego wykorzystania przy realizacji zaleceń pokontrolnych państwowej straży pożarnej, mających poprawić bezpieczeństwo obiektów szkolnych.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań mających na celu:

Wnioski

- 1) uściślenie procedur postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia zewnętrznego, dostosowane ich do realiów Szkoły oraz usunięcie z nich błędów szczegółowo opisanych w sekcji „Stwierzone nieprawidłowości”, w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia pokontrolnego,

zapobiegające zadymieniu lub służące do usuwania dymu uruchamiane samoczynnie za pomocą systemu wykrywania dymu. 6) Brak wymaganego awaryjnego oświetlenia ewakuacyjnego na drogach ewakuacyjnych parteru w zespole sportowym - obiekt nr 3 oraz na komunikacji zaplecza kuchennego - obiekt nr 4. 7) Brak przeciwporażeniowego wyłącznika prądu w obiekcie. 8) Uwagi w protokołach z przeglądu instalacji elektrycznej dla obiektów nr 1, 2, 3 i 4. 9) Uwagi w protokole z przeglądu instalacji odgromowej dla obiektu nr 4. 10) Hydranty wewnętrzne nie obejmują zasięgiem całej powierzchni chronionego obiektu nr 2.

²⁷ Pismo SP9 0-9110/1/19.

²⁸ Znak pisma, MZ.5580.29.2.2019.

²⁹ Znak pisma, MZ.5580.29.1.2019.

- 2) weryfikowania praktycznej znajomości obowiązujących Procedur wśród społeczności szkolnej poprzez organizację ćwiczeń, na wypadek zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych przewidzianych w tych Procedurach.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 24 lipca 2020 r.

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Zbigniew Truszkowski
specjalista kp.

Dyrektor
z up. Tomasz Nowiński
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis